

WELSH A1 – STANDARD LEVEL – PAPER 1
GALLOIS A1 – NIVEAU MOYEN – ÉPREUVE 1
GALÉS A1 – NIVEL MEDIO – PRUEBA 1

Monday 8 May 2000 (morning)

Lundi 8 mai 2000 (matin)

Lunes 8 de mayo del 2000 (mañana)

3 hours / 3 heures / 3 horas

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Section A: Write a commentary on one passage. Include in your commentary answers to all the questions set.
- Section B: Answer one essay question. Refer mainly to works studied in Part 3 (Groups of Works); references to other works are permissible but must not form the main body of your answer.

INSTRUCTIONS DESTINÉES AUX CANDIDATS

- Ne pas ouvrir cette épreuve avant d'y être autorisé.
- Section A : Écrire un commentaire sur un passage. Votre commentaire doit traiter toutes les questions posées.
- Section B : Traiter un sujet de composition. Se référer principalement aux œuvres étudiées dans la troisième partie (Groupes d'œuvres) ; les références à d'autres œuvres sont permises mais ne doivent pas constituer l'essentiel de la réponse.

INSTRUCCIONES PARA LOS ALUMNOS

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Sección A: Escriba un comentario sobre uno de los fragmentos. Debe incluir en su comentario respuestas a todas las preguntas de orientación.
- Sección B: Elija un tema de redacción. Su respuesta debe centrarse principalmente en las obras estudiadas para la Parte 3 (Grupos de obras); se permiten referencias a otras obras siempre que no formen la parte principal de la respuesta.

ADRAN A

Ysgrifennwch sylwadau esboniadol ar **un** o'r darnau a ganlyn:

1. (a)

- ‘Methu cysgu?’
 ‘Ia, fel mae’n digwydd, felly mi ddois i yma i weld allwn i ’neud rhywfaint o waith tra mae’n dawel.’
 ‘Oes ’na ryw bath yn ’ch poeni chi, Morfudd?’
 5 Sut aflwydd mae honna’n gallu deud yn syth bin bob tro? Wel, waeth i ni gael popeth drosodd rôan ddim. ‘Oes, Manon. Mae ’na. Gawn ni fynd i’ch swyddfa chi? Ma’i braidd yn agored yma, a dwi’ m isio i neb glywed.’
 ‘O’r gora. Ga i nôl coffi i chi?’
 ‘Plîs. Gwyn, dim siwgwr.’
 10 ‘Ia, dwi’n gw bod.’
 Crynai Morfudd ar ei ffordd i swyddfa Manon, ac eisteddodd i lawr ar ei hunion. Dychwelodd Manon efo dau gwpanaid. Eisteddodd yn wynebu Morfudd a gwenodd. Edrychodd Morfudd i fyw ei llygaid, a dywedodd, ‘Mi gawson ni hyd i’r firws ’na’n hawdd iawn neithiwr. Mi fyddwch chi’n falch iawn o glywed na ddaru o ddim difetha’r
 15 cyfrifiaduron na gneud difrod o unrhyw fath i’r disgia. Jôc o ryw fath oedd o, ma’ raid.’
 ‘Duwcs! Chi’n meddwl, Morfudd?’ Daliai Morfudd i wyllo’i llygaid. Doedd dim arwydd o syndod i’w weld ynddynt.
 ‘Manon, chi blannodd y firws, ia?’
 Tynhaodd cyhyrau Manon, ond ddim ond dipyn bach.
 20 ‘Dyna chi wedi ’nal i, Morfudd fach! Ymarfer i’r tîm oedd o, wrth gwrs – fel practis tân, os liciwch chi. Ond, dudwch i mi, sut weithioch chi hynna allan? Mi es i i’r drafferth o blannu’r firws yng nghyfrifiaduron rhai o’r cwmnïa eraill yn ’dre ’ma, er mwyn i bobol feddwl ’i fod o wedi ymosod ym mhobman.’
 ‘Do wir? Wyddwn i mo hynna. Dechra amau ’nes i wrth sylweddoli nad o’n i na
 25 neb arall yma rioed wedi gweld firws oedd yn medru Cymraeg o’r blaen. Wedyn mi alwais i hen ffrindia coleg ar y ffôn, a chael nad oedd ’na neb yng nghwmni ‘Hondawa’ Abertawe na ‘Meddal Wedd’ Llangefni wedi gweld y firws ddoe, er ’u bod nhw’n defnyddio’r un math o gyfrifiaduron â ni, a’r un meddalwedd, at ’i gilydd.’
 ‘Ia?’
 30 ‘Ia, ac wedyn, am ryw reswm, mi gofis i sgwrs ges i efo un o ’nhiwtors pan o’n i’n Aber. Trafod barddoniaeth Syr Thomas Parry-Williams oedd dan ni, ac mi ddigwyddodd o ddeud fod un o’r efrydwyr disgleiria roedd o rioed yn ’i chofio’n y coleg yn hoff ofnadwy o gerddi’r bardd, a bod “Celwydd” yn ffefryn ganddi. Rydach chi’n ddisglair, yn hoff o farddoniaeth Parri Bach, yn goblyn am chware campau â hanfodau geiriau, a
 35 Manon Alun ydi’ch enw chi. Rôan, ai Manon Allen Thomas oeddach chi bryd hynny?’ Nodiodd Manon. ‘Wel, go brin y bydda neb ond y chi yn y byd cyfrifiaduraeth wedi creu firws sy’n siarad Cymraeg ac yn parodio “Celwydd”.’
 ‘Mi ewch chi ’mhell, Morfudd.’
 ‘Gwnaf, ac yn gynt na dach chi’n feddwl, mae arna i ofn. Dyma f’ymddiswyddiad i.
 40 Cymrwch o, os gwelwch chi’n dda.’

Dafydd Price Jones, ‘*Chwarae Campau*,’ yn *Cyfansoddiadau a Beirniadaethau* (Eisteddfod Genedlaethol Cymru, Ceredigion, Aberystwyth, 1992)

- Sut rydych chi'n ymateb i'r ddau gymeriad?
- Yn eich barn chi, a lwyddodd yr awdur i greu sefyllfa realistig?
- Rhowch sylwadau ar iaith ac arddull y darn.
- Sut y llwydda'r awdur i gadw diddordeb ei ddarllenwyr?

1. (b)

Bro Ddyfi

PE cawn yn gyfan gennyf, fyd,
Dy ddrud oludoedd weithion,
Ni'm ceid i geisio estron fro
Na hwylio'r moroedd meithion ;
5 Ond mynd yn glau tros ddwfn a bas
Ar noswyl hwyr i'r Ynys Las.

Pe rhoddid imi wawl y sêr,
O loer, a'th leufer arian,
Nid afrad fyddai 'ngolau gwyn
10 Ar bob rhyw fryn a marian ;
Ond hwyliwn nef â llawen lyw
I'r Twyni Bach a'r tonnau byw.

Mae rhai a fawl wychderau cain
Bro Rufain bell neu Dwrin,
15 Ond pan fo mwyar fyrdd a myrdd
Ar gloddiau gwyrdd Llanwrin,
Gwell na llawenydd bröydd bras
Bro delaid Aber Dulas.

Ni ddaw i'm rhan na golud byd
20 Na'i hudion dirifedi,
A gwn na chaf dy lewych pêr
Di, syber leuad Medi ;
Ond celais, Ddyfi, 'r ddawn sy ddrud
I anwylo bro hen lwybrau hud.

Iorwerth C. Peate, o'r gyfrol *Y Flodeugerdd Gymraeg*,
gol. W. J. Gruffydd (1959)

- Pa fath o wrthgyferbynnu a geir yn y gerdd hon?
- Pa deimladau a gyffrowyd ynoch gan y gerdd?
- A oes yma ymadroddion neu eiriau a wnaeth argraff arnoch?
- A yw arddull y gerdd yn gweddu i'r testun?
- Sut y cynlluniwyd y gerdd?

ADRAN B

*Ysgrifennwch draethawd ar **un** o'r canlynol. Rhaid ichi seilio eich ateb i'r adran hon ar o leiaf ddau o'r gweithiau Rhan 3 a astudiwyd gennych. Cewch gyfeirio at weithiau eraill, ond ni ddylai hynny gyfrif am brif sylwedd eich ateb.*

Barddoniaeth Gymraeg Fodern

2. *Naill ai*

- (a) Dangoswch sut y mae gwaith y beirdd a astudiwyd gennych yn perthyn yn neilltuol i'r ugeinfed ganrif.

neu

- (b) 'O ran ei natur a'i ffurf, mae barddoniaeth yr ugeinfed yn anodd.' Trafodwch y gosodiad hwn gan gyfeirio at y farddoniaeth a astudiwyd gennych.

Y Nofel a'i Chymeriadau

3. *Naill ai*

- (a) I ba raddau mae'r nofelydd ei hun yn peri ichi gydymdeimlo â'i gymeriadau a pha dechnegau a ddefnyddir ganddo i wneud hyn?

neu

- (b) Yn y nofelau a astudiwyd gennych ai gweithredoedd ynteu meddyliau sydd bwysicaf, a sut y llwydda'r nofelwyr i gydbwysu'r ddwy elfen hyn?

Y Stori Fer

4. *Naill ai*

- (a) 'Tuedda'r stori fer i ganolbwyntio ar un cymeriad, ac i ymdrin ag ymddygiad hwnnw mewn un digwyddiad neu sefyllfa sy'n lliwio ei holl fywyd.' Trafodwch y sylw hwn ar gynnwys y stori fer gan gyfeirio at y storïau byrion y buoch yn eu darllen.

neu

- (b) Ystyriwch y rhan sydd gan leoliad a synnwyr lle yn y storïau byrion a astudiwyd gennych.

Yr Ysgrif

5. *Naill ai*

- (a) ‘Ffurf ryddiaith lenyddol fer sydd yn mynegi ymateb personol yr awdur i destun arbennig.’ Gan gyfeirio at yr ysgrifau a astudiwyd gennych, trafodwch y diffiniad hwn o’r ysgrif.

neu

- (b) A gytunwch, wedi astudio amryw ysgrifau, fod y cymeriad cenedlaethol yn elfen bwysig mewn llawer ohonynt?

Y Gymdeithas drwy Hunangofiant

6. *Naill ai*

- (a) Ymdriniwch â’r berthynas rhwng unigolion a’r gymdeithas o’u cwmpas yn yr hunangofiannau y buoch yn eu darllen.

neu

- (b) Yn yr hunangofiannau a astudiwyd gennych, pa un oedd amlycaf, dylanwad y gymdeithas ar yr unigolyn ynteu dylanwad yr unigolyn ar y gymdeithas?

Agweddau ar Hunaniaeth y Cymry

7. *Naill ai*

- (a) A yw’r llyfrau a ddarllenwyd gennych yn awgrymu mai rhinweddau’r bobl yn hytrach na’u gwendidau sydd o bennaf diddordeb i’r sawl sy’n ysgrifennu am hunaniaeth genedlaethol?

neu

- (b) Gan gyfeirio at rai o’r gweithiau a astudiwyd gennych, trafodwch i ba raddau mae’r darlun o Gymru a bortreedir ynddynt yn un cyfarwydd i chi.